

Samenvatting proefschrift

Self-designing networks and structural influences on safety

Matthijs Moorkamp¹

De veiligheidskunde beweegt zich al geruime tijd van het zogenoemde “human error” perspectief naar benaderingen die gevoelig zijn voor de invloed van organisatorische eigenschappen op veiligheidsuitkomsten. Binnen grote tijdelijke organisaties lijkt zo’n organisatorische benadering interessant omdat deze organisaties vaak ad-hoc zijn samengesteld uit verschillende staande, en vaak statische, “moeder organisaties” en, bijvoorbeeld in de bouw of tijdens militaire missies met veiligheidsproblemen te maken krijgen. Het ad-hoc karakter van het ontwerp van dit type tijdelijke organisaties zou bij dit soort veiligheidsproblemen een rol kunnen spelen. Te meer omdat eerder onderzoek uitwijst dat deze wijze van ontwerpen processen binnen de tijdelijke organisatie negatief kan beïnvloeden. Echter, lijkt inzicht in de relatie tussen organisatieontwerp en veiligheid binnen grote, ad-hoc samengestelde tijdelijke organisaties te ontbreken binnen veiligheidskundige theorievorming.

Dit proefschrift richt zich daarom op het ontwikkelen van inzicht in de relatie tussen organisatieontwerp en veiligheid binnen dit type tijdelijke organisaties, die in dit proefschrift expeditionaire organisaties genoemd worden. Naast het bijzondere ontwerp dat dit type tijdelijke organisaties kenmerkt, opereren expeditionaire organisaties vaak in een onvoorspelbare en soms gevaarlijke omgeving. Dit maakt dat het veilig werken in expeditionaire organisaties continu onder druk staat en steeds gaandeweg ontwikkeld moet worden.

Om de relatie tussen organisatieontwerp en veiligheid binnen expeditionaire organisaties in kaart te brengen is onderzoek verricht binnen Task Force Uruzgan, een expeditionaire organisatie van de Nederlandse Krijgsmacht die van 2006 tot en met 2010 in Afghanistan opereerde. Hieruit kwam naar voren dat bepaalde karakteristieken van organisatieontwerp gerelateerd konden worden aan veiligheidsuitkomsten. Zo bleek bijvoorbeeld dat het ontbreken van integratie tussen eenheden veiligheidsconsequenties had. Als een reactie hierop ontstond binnen de Task Force een proces van zelf-ontwerp, waarin medewerkers probeerden integratie tot stand te brengen. Dit zelf-ontwerpde proces werd echter tegengewerkt door karakteristieken van de expeditionaire organisatie en de functionele wijze waarop de Krijgsmacht in Nederland is ontworpen. Hierdoor werden medewerkers geconfronteerd met onoplosbare problemen die de veiligheid binnen de Task Force bedreigde.

Vervolgens wordt in het proefschrift getracht de resultaten die binnen Task Force Uruzgan gevonden werden te repliceren. Hiervoor zijn onderzoeksgegevens naar twee andere expeditionaire organisaties gebruikt: een casestudy naar de expeditionaire organisatie van de Nederlandse krijgsmacht in Irak en onderzoek naar de MH17 crisis beheersingsorganisatie. Uit deze replicatie komt naar voren dat de resultaten die binnen Task Force Uruzgan gevonden werden voor een gedeelte gerepliceerd konden worden. Uit de analyse van de MH17 case bleek dat ontwerpkenmerken niet gerelateerd konden worden aan veiligheidsproblemen, maar dat deze relevantie hadden voor andere beheersbaarheidsproblemen zoals vertraging en miscommunicatie. Het resultaat van de replicatie leidt uiteindelijk tot een verklarend conceptueel model waarin de relatie tussen organisatieontwerp en uitkomsten voor veiligheid en beheersbaarheid binnen expeditionaire organisaties uiteen is gezet. Het onderzoek dat beschreven is in dit proefschrift is gefinancierd door de Nederlandse Defensie Academie (NLDA) en uitgevoerd onder begeleiding van dr. Eric-Hans Kramer (NLDA).

¹ Promotie instituut: TU Delft; promotiedatum: 1 juni 2017